

430. Åshusby, Norrsunda sn. Nu i Norrsunda kyrka.

Pl. 66.

Litteratur: B 182, L 541. J. Bureus, Fa 6 s. 40, 41 n:r 12 (Bureus), Fa 5 n:r 265, Fa 1 s. 61; J. Hadorph, Resejournal 1682; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 134; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 259. 739; UFT h. 6 (1687), s. 18; Brev från komminister C. J. Moberg till Riksantikvarien H. Hildebrand ^{12/6} 1889 (ATA); VHA Akad:s Månadsblad 1890, s. 106; O. v. Friesen, Anteckningar 1899—1901 (ATA); E. Brate, Anteckningar 1908 (ATA).

Äldre avbildningar: Träsnitt, osignerat (i Peringskiölds Monumenta och B 182); Brate foto 1908 (ATA).

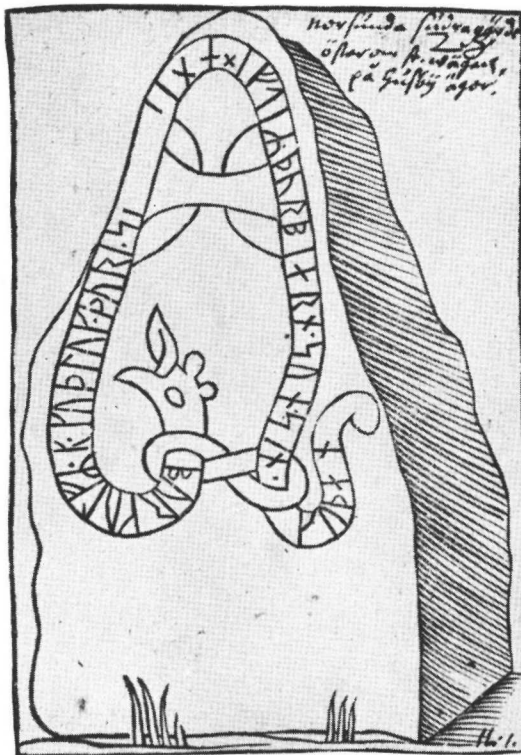

Fig. 143. U 430. Åshusby, Norrsunda sn.
Efter B 182.

Runstenen omtalas första gången av Bureus. Han har besökt platsen den 20 juni 1626 »oriente sole». Stenen låg då »näst sunnan Norsunda kyrkia», »söder från Norsunda kyrkia i en dikes Reen». I Fa 5 är överskriften: »Sunnan kyrkian i gärdet liggande.» Hadorph betecknar platsen: »Åhs Husby ägor på stora Norsunda gärde.» I Peringskiölds *Monumenta* finnes anteckningen: »Norsunda södra gärde, öster om st. vägen, på Husby ägor» (B 182: »Husby», L 541: »Husby ägor»). Norinder har meddelat Celsius, att stenen fanns »På Åhs Husby stora gärde, på östra sidan om Landsvägen, i ett dike». Celsius har senare (den 28 juni 1728) själv besökt platsen: »Denna sten ligger par stenkast på högra handen ifrån Landsvägen i Norrsunda och Åhshusby stora gärde, litet fram om Norrsunda kyrkia i ett dike in i åkeren, när man kommer från Märsta», »straxt vid milstolpen». Sedermera har stenen varit förkommen; den är icke omtalad av Dybeck. År 1889 anmälades till Riksantikvarien, att »2^{ne} runstenar, hvilka lågo i en åker, tillhörande hemmanet N:o 1 i Åshusby by, blifvit söndersprängda. Detta har dock icke skett i afsigt att skada, utan af den orsak, att runskriften befanns på undre sidan af stenarne, och kunde icke upptäckas innan bitarne upptogos.» Det är U 430 och U 431 som avses.

Brate har om U 430 antecknat: »Runstenen anträffades på gärdet mellan Åshusby och stora landsvägen mellan Hammarby och Norrsunda kyrkor i närheten av landsvägen, utmed vilken den alltså troligtvis fordom varit uppställd; den låg i jorden med runsidan nedåt och blev därför söndersprängd. Den runsten, som är uppsatt till vänster om dörren i Norrsunda kyrka [U 431], låg i ett dike ett stycke därifrån litet längre åt söder.» Av allt att döma låg stenen fortfarande kvar på samma plats, där den först påträffats av Bureus. Senare har den emellertid blivit bortförd från åkern; den låg år 1904 och ännu 1936 bland järnskrot och stenar i en grop V om gästgivargården och ung. 350 m. Ö om Norrsunda kyrka, 20 m. N om landsvägen Norrsunda kyrka—Skånala kyrka. Sommaren 1940 fördes den till Norrsunda kyrka, där den lagades och uppställdes i vapenhuset.

Grå, ej särdeles vacker granit. Höjd 0,80 m., bredd 0,60 m. Smala, fina ristningslinjer, i allmänhet fullt tydliga.

Inskrift (med det inom [] tillagt efter äldre läsningar):

bur[**kulfr**]₅ + **uk**₁₀ + **kuþluk**₁₅ + **þu ris**[**tu stain þina** × **iftir** × **þurbiarn su**[**n · sin · kuþan**]₅₅

Borgulfr ok Guðlaug þau ræistu stæin þenna æftir Þorbiörn, sun sinn goðan.

»Borgulv och Gudlög de reste denna sten efter Torbjörn, sin gode son.»

Till läsningen: 1—3 **bur** är tydligt. Följande runor saknas, till 8 **ṛ**, varav endast en del av h. bst är bevarad. Sk efter 8 **ṛ** är osäkert. Den följande runan (9) har en egendomlig form, närmast liknande ett **r**, men betydligt avvikande från inskriftens **r** runor. Utan tvivel är det, såsom redan Bureus och Celsius oberoende av varandra ha insett, en binderuna för **uk**. »Är visserlig kommit deraf at Runomästaren sig förhuggit och allenast huggit **k**, när han skulle skriva **uk** och sedan **k** var huggit måste han tillsättia **u** der vid» (Celsius). Förklaringen är sannolikt riktig och är ett intressant exempel på hur en binderuna rent tillfälligtvis har kommit till. 10 **k** är icke stunget. Fr. o. m. 13 **l** är övre delen av runorna skadad ända till 31 **a**. Om 15 **k** varit stunget, kan därför ej avgöras. Intet sk efter 17 **u**. 19 **i** är icke stunget. Av 21—22 **tu** finns blott nedersta delen kvar. Det följande ordet 23—27 **stain** är alldeles borta, utom hst:s nedersta del i 27 **n**. Även av 28 **þ** finns endast en rest av hst. 29—31 **ina** är klart. 32 **i** är sannolikt icke stunget. Intet sk efter 44 **n**. Bst i 40 **b** äro mycket små ringar, mindre än i 1 **b**. Av 46 **u** saknas bst:s nedre del. Återstoden av inskriften är förstörd.

Bureus återger inskriften i sin helhet. Slutet är hos honom: **sun · sin · kuþ · hialbi · an**. Detta är uppenbarligen felaktigt. Bureus har i sina anteckningar av förbiseende fått in ordet **hialbi** mellan **kuþ** och **an**. Ett annat fel i Bureus' läsning är, att 28—31 **þina** saknas. 32 **e**. — Hadorph och B 182: Sk före och efter 9 **uk**. Sk efter 19 **i**. På v. sidan saknas samma runor som nu. 32 **i**. Sk efter 44 **n**, 47 **n**, 50 **n**. — Celsius har samma läsning som B 182, utom att 32 **e** är stunget. — O. v. Friesen: 32 **e**; efter 44 **n** möjligen ett sk. — Brate: 32 **e**.

U 430 är en synnerligen klumpigt utförd ristning. Rundjurets huvud med sitt runda öga är detsamma som på U 161 och 276. Korset upptill är mycket enkelt, men har en ovanlig, inintressant form.

Om mansnamnet *Borgulfr* se U 429, om kvinnonamnet *Guðlaug* Sö 263. Den Borgulv, som jämte sin hustru Gudlög har rest denna sten, är uppenbarligen samme man, över vilken U 429 på samma plats är rest. Härav framgår, att U 429 är yngre än U 430. Ristningen på denna sten ansluter, såsom redan nämnt, till en tidig grupp av uppländska runstenar.

431. Åshusby, Norrsunda sn. Nu i Norrsunda kyrka.

Pl. 67.

Litteratur: Brev från komminister C. J. Moberg till Riksantikvarien H. Hildebrand 12/6 1889 (ATA); VHA-Akad:s Månadsblad 1890, s. 106; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 40, Anteckningar 1907 (ATA); O. Montelius i Fornvännen 1914, s. 114; Sveriges kyrkor, Uppland 4 (1920), s. 49 f.

Äldre avbildning: B. Salin, blyertsteckning (ATA); Brate foto 1907 (ATA); J. Roosval 1911 (i: Sveriges kyrkor); R. Fernqvist foto 1925 (ATA).

Runstenen anträffades, i likhet med U 430, år 1889 i Åshusby gästgivaregårds gårde mellan kyrkan och landsvägen, ett litet stycke S om vägen upp till kyrkan, då man sprängde bort stenar för odling. Då stenen låg med runorna nedåt, blev den söndersprängd, och först då styckena vändes, upptäckte man, att det var en runsten. Den lagades med cement och fördes till kyrkan, där den uppställdes i vapenhuset t. v. om ingången till kyrkan.

Blågrå gnejs. Höjd 1,95 m., bredd (nedtill) 0,70 m. Ristningens höjd 1,29 m., bredd 0,69—0,65 m. Ytan är ovanligt jämn, såväl på framsidan som på sidorna, som likväl ej begagnats för